

ÇİFTLİK HAYVANLARINDA LİF ÜRETİMİ

6. Hafta

Prof. Dr. Gürsel DELLAL

TÜRKİYE'DE HAYVANSAL LİF ÜRETİMİ

Türkiye-Ankara Tavşanı Yünü

Ankara Tavşanı Yünü Üretimi, Kalite Özellikleri ve Sektörün Durumu

- Türkiye'de Ankara tavşanı sayısı ve yünü üretimine ilişkin yeterli veri bulunmamaktadır. Bu durumun esas olarak, bu lifin çok düşük düzeyde üretilmesinden ve ilgili sektörün yeterince oluşmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Özellikle 1990'lı yılların başında Ankara tavşanı işletmelerinin kurulmasında hızlı bir artış yaşanmasına karşın, esas olarak bunlara damızlık satan işletmelerin üretilen yünün toplanmasını ve pazarlanmasını etkili bir şekilde sağlayamaması ve/veya sektör için gerekli olan ham Ankara tavşanı yününün çok daha düşük fiyatlar ile başta Çin olmak üzere dışarıdan ithal edilmesi bu işletmelerin büyük çoğunluğunun kapanmasına neden olmuştur.

Halihazırda sektörün bu life olan talep miktarı ve bu talebin hangi yollar ile karşılandığına ilişkin veri ve bilgiler yetersizdir. Türkiye’de yetiştirilmiş ve/veya yetiştirilmekte olan Ankara tavşanlarının yünlerinin kalite özelliklerini belirlemeye yönelik çalışma sayısı da yok denecek kadar azdır. Yapılan çalışmalar ise akademik düzeydedir. Alman orijinli Ankara tavşanlarında yürütülen çalışmalardan ikisinin sonuçları Tabloda verilmiştir. Tablodaki verilere göre Türkiye’de yetiştirilmekte olan Alman orijinli Ankara tavşanlarının yünlerine ait bazı kalite özelliklerinin örgü ve triko tekstil sanayisi için uygun seviyede olmalarına karşın, daha doğru ve uygulanabilir sonuçlar elde etmek için yeterli sayıda araştırmanın gerçekleştirilmesi ile birlikte üzerinde durulan kalite özelliklerinin sayısının artırılması gerekmektedir.

Türkiye’de Yetiştirilmekte Olan Alman Orijinli Ankara Tavşanı Yünlerinin Bazı Kalite Özellikleri

Lif Tekstil Özellikleri	Ortalama	V (%)	Kaynak
Lif çapı (μ)	Erkek:17.08 Dişi: 16.19– 16.64	6.22	Gürtanın, 1979; Ölmez ve Dellal, 2002
Tek lif doğal uzunluk (cm)	6.49	21.46	Ölmez ve Dellal, 2002
Tek lif gerçek uzunluk (cm)	8.99	10.46	Ölmez ve Dellal, 2002
Kemp lif oranı (%)	2.23	43.72	Ölmez ve Dellal, 2002
Tek lif mukavemeti (g)	Erkek: 8.32 Dişi: 8.69– 12.27	27.78	Gürtanın, 1979; Ölmez ve Dellal, 2002
Tek lif elastikiyeti (%)	56.88	7.48	Ölmez ve Dellal, 2002

Türkiye-İpek

İpek Üretimi

Türkiye'de Yıllara Göre İpek Böceği Kutusu Sayıları ve Toplam Yaş Koza Üretimleri (tuik.gov.tr., 2009)

İpek Böceği	1991		1995		2000	
	Açılan Kutu Sayısı	Üretim (Ton)	Açılan Kutu Sayısı	Üretim (Ton)	Açılan Kutu Sayısı	Üretim (Ton)
İpek Böceği	50623	4353	9702	271	3147	60
İpek Böceği	2005		2008		Değişim 1991-2008	
	Açılan Kutu Sayısı	Üretim (Ton)	Açılan Kutu Sayısı	Üretim (Ton)	Açılan Kutu Sayısı	Üretim (Ton)
İpek Böceği	5669	157	5564	125	% -89	% -97

- Türkiye’de ipekböcekçiliğin yaklaşık 1500 yıllık bir geçmişi vardır ve hala sosyo-ekonomik katkısı yüksek olan tarımsal bir üretim koludur.
- Türkiye’de ipekböcekçiliği esas olarak Diyarbakır, Bursa, Bilecik, Eskişehir, Sakarya ve Antalya illerinde yapılmaktadır.
- Tablodan görülebileceği gibi 1991–2000 yılları arasında açılan ipek böceği kutusu sayısı ve yaş koza üretiminde çok önemli düşüşler yaşanmıştır (tuik.gov.tr., 2009). Bu durumun; Marmara Bölgesinde gelişen sanayinin etkisi nedeniyle kırsal alanlardan kentlere olan göçlerdeki artış, dut ağaçlarının kesilmesi ve zirai ve kimyasal ilaç kullanımındaki artışlar, alternatif tarımsal üretim alanlarının ipekböceği yetiştiriciliğinden daha fazla gelir sağlaması ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşanan olağan üstü koşullardan kaynaklandığı söylenebilir. Buna karşın 2002 yılından itibaren üreticilere ücretsiz ipekböceği tohumu ve dut fidanı dağıtımı ve yaş koza üretiminin doğrudan destek ödemesi yolu ile devlet tarafından desteklenmesi üretimde tekrardan artışa neden olmuştur. Ülkemizde üretilen ipekböceği tohumlarının randımanlarının yükseltilmesi de üretim artışına katkı sağlamıştır (Dikici, 2008).

Ham İpek Sektörü

- Türkiye’de ipekböcekçiliği üretiminde yaklaşık son 20 yılda yaşanan büyük düşüslere rağmen sektörün ülke ekonomisindeki ekonomik önemi hala devam etmekte olup bunda desteklemelerin etkisi çok büyük olmuştur. Nitekim yaş koza üretimi 1974–1980 arasında doğrudan destek, 1981–1999 arasında ithalata konulan yüksek fonlar, 1999–2000 arasında prim, 2001’de pirim ve doğrudan destek ve 2002 yılından bugüne kadar da doğrudan destek şeklinde devlet tarafından desteklenmiştir. Türkiye’de bu üretim kolu istihdam sağlama açısından da öneme sahiptir. Nitekim yaklaşık yarım milyon kişi ham ipek üretimi, işleme ve pazarlama gibi sektörlerde istihdam edilmektedir. Ham ipek üretimi yıllık 20–25 ton iken sektörün ham ipek ihtiyacı yaklaşık 250 ton’dur. Bu nedenle bu ihtiyacın büyük kısmı esas olarak Çin, Özbekistan ve Brezilya’dan karşılanmaktadır. Yıllara göre değişmekle birlikte ham ipek üretiminin ortalama 5 tonu ipek halı sektörü tarafından iç piyasada değerlendirilmektedir. Halı sektörünün kalan ihtiyacı yine ithal edilmektedir. Üretilen kozanın büyük bölümü kuru koza olarak dış satıma sunulmaktadır. Türkiye’de üretilen yaş ipek kozasının tamamı Kozabirliğe bağlı kooperatifler tarafından satın alınmakta ve elde edilen kuru kozalar iç ve dış pazara verilmektedir (Dikici 2008).